

Wie in Italië in een ziekenhuis snel en goed wil worden geholpen, moet betalen. Veel betalen. Dat ondervond ook cultuurhistoricus en journalist Bas Mesters, die jarenlang in Italië woonde. Hij schreef erover in zijn boek *Italiaanse Streken*, waarvan hier een fragment.

Wittejassen mafia

Ik kijk vanaf de Ponte Garibaldi in Rome recht in de kamer waar mijn dochter is geboren, midden op het eiland in de Tiber. De god van de geneeskunst Asclepius werd hier aanbeden. Pest- en choleralijders zaten er in quarantaine. En vijfhonderd jaar geleden werd hier een van de oudste ziekenhuizen van Europa gevestigd: het Fatebenefratelli ofwel Doe uw best broeders.

Als ik tussen de pijnbomen naar de ramen van het hospitaal tuur, zie ik mijn vrouw weer voor me met haar dikke buik. Ik herinner me die hoogst particuliere noodtoestand die wij hier meemaakten. Bevallen in Rome – we hadden geen idee hoe dat zou gaan.

Marieke Tiber

Het was 6 november 2007. De koffer was gepakt volgens de instructies van het ziekenhuis. Wij gingen bevallen in Rome en namen mee: oordopjes, een teil, blikjes cola, netonderbroekjes, laxemiddel, een operatieschort, hygiënische

plastic overschoenen, muggenstift, maandverband, jam, appels, suikertabletten, een kruik en plastic hoezen voor de wc-bril. Daarnaast ook alle uitslagen van de zeven bloedonderzoeken, waarbij 42 waarden waren gecontroleerd. En ook de resultaten van de zeven echo's en de ecg's van mijn vrouw, bedoeld voor de anesthesist.

En natuurlijk de uitslag van het poeponderzoek van ons beiden: ons salmonellavrije toegangskaartje tot de verloskamer. Zonder zo'n onderzoek geen bevalling in het ziekenhuis, was ons te verstaan gegeven. De meest natuurlijke daad van een vrouw wordt in Rome beschouwd als een medische noodtoestand die streng gecontroleerd moet worden. De vrouw dient beschermd te worden, maar het ziekenhuis ook. Dat dekt zich juridisch in tegen eventuele complicaties tijdens de bevalling door vooraf alle mogelijke medische onderzoeken te verordenen. Hoe medisch het er bij geboorten aan toegaat, ontdekte ik toen ik las dat een bevalling in

Rome in bijna de helft van de gevallen uitloopt op een keizersnee. In Napels kan dit percentage zelfs oplopen tot 63 procent. Deels gebeurt dit uit voorzorg, maar deels ook omdat de artsen er meer aan verdienen.

Zelfs toen de weeën kwamen, wisten we nog niet in welk ziekenhuis mijn vrouw uiteindelijk zou bevallen. Gewoon, omdat geen ziekenhuis je vooraf die zekerheid wil geven, tenzij je bereid bent duizenden euro's vooraf te betalen voor opname in een privékliniek. Onze Italiaanse vrienden dachten allemaal met ons mee. Iedere moeder suggereerde een andere optie. Onze huisbaas Barberini bood ons zijn *ginocologo di fiducia* aan, zijn vertrouwensgynaecoloog. Dat is een typisch Italiaans fenomeen: voor elke dienst in dit land zoekt men een vertrouwenspersoon. Je hebt een

vertrouwensslager, een vertrouwensautomonteur, een vertrouwensbelastingadviseur en dus ook zelfs een ginocologo di fiducia. Gewoon vertrouwen hebben in een willekeurige professional die zich als zodanig afficheert vindt een Italiaan onverstandig. Zijn grondhouding jegens de professional – ook al is die in overheidsdienst, of misschien wel: juist als hij in overheidsdienst is – blijft er een van wantrouwen.

We vroegen ons af of het misschien toch niet beter was om thuis te bevallen. Het antwoord was eenvoudig: er zijn nauwelijks verloskundigen te vinden die dat willen of kunnen. En wie het toch echt wil, die moet, jawel, flink bijbetalen. In de ogen van de Romeinen is thuis bevallen veel te riskant en te pijnlijk. In het ziekenhuis, zo weten ze, staat de anesthesist klaar om het lijden

te verzachten. In Fatebenefratelli op het Tibereiland vragen en krijgen negen van de tien vrouwen een ruggenprik.

Uiteindelijk adviseerde onze gynaecoloog Francesca Magnani – nichtje van de filmster Anna –, die de groei van de baby al die maanden in haar privépraktijk had gevolgd, ons om naar Fatebenefratelli te gaan. Het was een romantisch idee: wie wil zijn kind niet in de Tiber geboren laten worden? Waren Romulus en Remus ook niet in een mandje dobberend op de Tiber aangespoeld bij de wolvin? Onze zorg betrof de bereikbaarheid van dat ziekenhuis. Hoe er door het drukke verkeer te komen als de vliezen gebroken zijn. Simpel, zei gynaecologe Francesca: "Je drukt op de claxon, hangt een witte doek uit het raam en geeft gas. Iedereen zal opzijaan." Als je er eenmaal bent aangekomen, waarschuwde ze wel, is >

> het nooit zeker dat er ook plaats is. Iedereen wil bevallen in Fatebenefratelli.

Toen de weeën uiteindelijk kwamen, stapten we in de auto. Over de kasseien van de Via Appia Antica reden we richting Tibereiland. De entree was, zoals zo vaak in Italiaanse ziekenhuizen, weinig hoopgevend. De spoedeisende hulp zat vol zwervers. Het stonk er naar urine en drank. We moesten een dik pakket formulieren invullen. De kraamafdeling was vol, zo liet de dienstdoende verpleegster weten. “Geen plaats in de herberg?”, vroeg ik gefrustreerd. “Dan gaan we naar een ander ziekenhuis.” Maar nu we er eenmaal waren, mochten ze ons niet meer laten gaan.

Tijdens de eerste controle vroeg een arts mijn vrouw op barse toon wat ze kwam doen. “U heeft nog geen weeën!” Ik moest me inhouden om niet tegen hem uit te vallen. Zo’n bruut, maar ik kon er niets tegen inbrengen omdat het lot van ons kind en mijn vrouw in zijn handen lag. De onmacht die je hier als burger voelt, je afhankelijkheid van de willekeur van de overheid, ervoer ik nooit sterker dan op dit moment. Ik probeerde hem uit te leggen dat mijn vrouw de vorige keer zeer snel was bevallen. Hij keurde me geen blik waardig.

Gelukkig bewees de test even later zijn ongelijk: bijna 4 cm ontsluiting. “Onmiddellijk naar boven”, blafte hij, alsof wij onverantwoord waren geweest. “Naar de kraamkliniek!” Maar niet voordat mijn vrouw had getekend. Ze moest accepteren dat ze bij gebrek aan bedden in dit publieke ziekenhuis op een brancard zou liggen.

Toen de liftdeuren zich boven openden, kwamen we in een andere wereld terecht. Geen brancard, maar een prachtige verloskamer met uitzicht op de Tiber. Personeel in overvloed; op een gegeven moment stonden er acht personen in de kamer. Twee uur later was ze er: Marieke Tiber, onze Romeinse. Met haar werden ook wij wat meer Italiaans. Laat niemand nog klagen over de Italiaanse gezondheidszorg, zo vonden wij die dag. Alle gevoelens van onmacht, pijn en vrees vielen van ons af. We voelden ons omringd door topexperts.

Gouden knie

Wie de kans op dit soort stress wil voorkomen en gegarandeerd goed en snel wil worden geholpen, moet zoals gezegd betalen in Italië. Veel betalen. Ik leerde dat twee jaar voor de bevalling van mijn vrouw, toen mijn kruisband afscheurde

tijdens een potje voetbal met de buurjongens. Het cto-hospitaal in Rome is dé plek voor orthopedie, vertelden mijn vrienden me tijdens deze zoektocht naar een goede arts. En dus meldde ik me bij de spoedeisende hulp van dit wat vervallen publieke ziekenhuis. Toen de dienstdoende arts hoorde dat ik niet uit Italië kwam, nam hij me apart om te kunnen roken en ‘om te praten’. “Ik doe dit niet om er zelf beter van te worden”, zei hij veelbetekenend.

Hij stak een sigaret op en begon te klagen over het Italiaanse gezondheidssysteem. Er is te weinig voor te veel patiënten. Iedereen betaalt belasting voor gezondheidszorg en heeft officieel recht op gratis medische hulp. Maar dat werkt niet. Het budget is te laag en dus zijn er lange wachtlijsten. Hij draaide aan mijn knie die op slot zat en constateerde een kapotte meniscus en mogelijk een afgescheurde kruisband: “Op zijn vroegst over zes maanden kun je worden geopereerd.”

Ik reageerde geschrokken. Als freelancer kon ik onmogelijk zo lang uit de running zijn. De arts boog zich naar me toe: “Ik kan je ook onmiddellijk privé opereren in een kliniek: achtduizend euro.” Een schande, zo zeiden later de fysiotherapeut, de huisarts en eigenlijk iedereen die ik het vertelde. Iedereen weet dat specialisten hun positie misbruiken, maar niemand komt ertegen in verweer, aldus de fysiotherapeut.

Ook oud-minister van Volksgezondheid Rosy Bindi verklaarde ooit dat artsen de wachttijden in de reguliere ziekenhuizen proberen te verlengen, opdat ze patiënten in hun privékliniek tegen betaling kunnen ontvangen. Het is mede om die reden dat de ongeveer 100 miljard euro die de staat uittrekt voor gezondheidszorg, niet genoeg is om het wettelijk vastgelegde recht op gratis, tijdige medische hulp voor iedere burger te garanderen. In sommige streken, vooral het rijke noorden, is de zorg over het algemeen goed. Maar honderdduizenden Zuid-Italianen voelen zich jaarlijks gedwongen een lange reis te ondernemen om zich in de betere publieke ziekenhuizen elders in Italië, of soms zelfs in Frankrijk, te laten opereren.

De orthopeed die aanbod me voor veel geld in een privékliniek te opereren, erkende ter plekke dat het Italiaanse gezondheidssysteem oneerlijk in elkaar zit. Maar hij verdedigde zijn aanbod aldus: “Ik verdien 2500 euro per maand. Ik moet mijn familie onderhouden. De over-

heid zou specialisten evenveel moeten betalen als ze in Noord-Europa krijgen, maar in plaats daarvan staat de politiek ons toe om bij te klussen.” Het gevolg is, zo erkende hij, dat de goede artsen privé bijverdienen en de minder goede blijven werken in openbare ziekenhuizen. De rijken krijgen snellere en ook kwalitatief betere zorg en de minder rijken moeten steeds langer wachten.

Tot mijn verbazing bleek dat mijn Nederlandse verzekering zo’n privébehandeling van een bijklussende Italiaanse arts vergoedde. En dus besloot ik voor de absolute top te gaan: de orthopeed professor Pier Paolo Mariani, die ook de Romeinse voetbalheld Francesco Totti onder het mes had gehad. Het bood me de gelegenheid de luxekant van de Italiaanse zorg aan den lijve te ondervinden.

Mariani opereert in de privékliniek Casa di Cura Villa Stuart in de Romeinse heuvels boven het olympisch stadion. Hij zei jaren geleden de publieke ziekenhuizen vaarwel, omdat de baas van zijn afdeling hem ‘uit jaloezie’ nog maar drie uur per week liet opereren. Nu verdient hij kapitalen als privéarts in deze zeer luxueuze kliniek. De oprijlaan van Villa Stuart sprak bij aankomst voor zich: lang, geflankeerd door cipressen en pijnbomen, dwars door een park, met aan het eind een geel gepleisterde villa. In de wachtkamer leren banken en een bloedstollend mooie receptioniste, door wie je bijna spontaan in een algehele narcose raakte.

Een gebruinde assistent-arts ontving me in een spreekkamer met een dure pers op de grond en aan de muur een sonnet over ‘the joys of life’. Toen de eerste vragen waren gesteld, kwam de prof zelf binnen, nog net even een tintje bruiner dan zijn hulpje. Hij stelde dezelfde diagnose als de orthopeed in het cto: meniscus en kruisband. Ik kon over drie dagen worden geholpen. Kosten: 13.000 euro, alles inbegrepen.

Nog beduusd van de vriendelijke, kundige, maar onverbiddelijk zakelijke opstelling (contant betalen) liet ik een en ander op me inwerken. Niet drie dagen later, maar na tien dagen pinnen en ruggespraak met mijn Nederlandse verzekeraar keek ik op een monitor mee hoe boor en zaag hun werk deden in mijn knie, terwijl Mariani commentaar gaf. Het filmpje van de ingreep kreeg ik na afloop mee: service van de zaak. Na een zomer intensieve fysiotherapie liep ik weer als een kievit. Krant blij, ik blij, maar de Nederlandse verzekeraar belde bezorgd

Meer weten over de wittejassenmaffia? Dit is een verkorte weergave van een hoofdstuk uit het boek *Italiaanse Streken* van Bas Mesters dat is verschenen bij Uitgeverij Prometheus en aan zijn vijfde druk toe is. Het complete hoofdstuk leest u op artsenauto.nl/italiaansestreken. In het boek wandelt Mesters een dag lang door Rome. In veelkleurige persoonlijke ontmoetingen – met maffiabestrijders, schrijvers, filmdiva’s, priesters, koks, edelen, onderwijzers, artsen en anderen – analyseert hij de Italiaanse volksziel. Elk uur reist hij vanaf een plein, palazzo of kerk in gedachten door naar een andere Italiaanse streek en rijst een nieuwe vraag. Hoe kon Berlusconi het zo lang volhouden? Waarom is ‘mooi’ in Italië minstens zo belangrijk als ‘goed’? Hoe wist de maffia de gezondheidszorg te infiltreren? € 17,95. Italiaansestreken.nl

Arts en Auto mag vijf exemplaren weggeven. U maakt kans door een mail te sturen met uw lidmaatschapsnummer en adres naar verloting@artsenauto.nl o.v.v. ‘Italiaanse streken’. Zie artsenauto.nl/verloting voor de winnaars (na 03-09-2016).

op: hoeveel knieën had ik laten opereren? In Nederland konden ze er zes voor zo’n bedrag doen. Ik legde uit dat ik schriftelijk toestemming had gekregen. De verzekeraar erkende dat en betaalde uiteindelijk onder protest.

Wittejassenmaffia

Wat me sterk is bijgebleven van mijn gesprekken met artsen is dat ze het over één ding allemaal eens waren: de Italiaanse gezondheidszorg moet drastisch worden gereorganiseerd. Het duidelijkst werd me dit toen ik in Palermo achter op de motor van Renato Costa stapte. Hij liet me kennismaken met de echte uitwassen van de medische noodtoestand. Zijn witte doktersjas wapperde in de wind toen hij me zonder helm op zijn BMW 1180 door de verkeerschaos van Palermo manoeuvreerde, op weg naar het poliklinisch universitair ziekenhuis waar hij werkte. Costa, vakbondsvertegenwoordiger, internist, radioloog en antimaffiastrijder, deed op een congres in 2005 een mechanisme uit de doeken waaruit bleek dat de maffia diep geïnfiltrerd is in de Siciliaanse gezondheidszorg. Hij bleef zich er in de jaren erna tegen verzetten. Hij legde me uit dat de maffia wit is in Italië: wit als een doktersjas. <

FOTO: PETER VAN BEEK

Bas Mesters (1965) vertrok in 2002 met zijn gezin voor NRC Handelsblad en de NOS naar Italië en was daar ruim tien jaar correspondent. Hij is nu directeur van het Expertisecentrum Journalistiek gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam en leidt de opleiding Journalistiek van Hogeschool Windesheim.